СТАНОВИЩЕ

От проф.д-р Сеня Петрова Терзиева-Желязкова,
професор по 1.3. Педагогика на обучението по...
Химикотехнологичен и металургичен университет - София

На дисертационен труд на тема: **„Адаптивни модели на обучение в техническото професионално образование според професионалните способности и интереси на учениците“**

Автор: инж. Илиян Василев Василев

Научен ръководиител: доц.д-р Илиана Петкова

1. Обща характеристика на дисертационния труд

Представеният за оценка дисертационен труд е насочен към професионално направление, което порядко попада в изследователското полезрение на учените, а именно – професионалното образование. Проблемът, който разглежда инж. Илиян Василев е обвързан с три важни елемента, които правят образоваинето качествено: 1) способностите и интересите на учениците, което ги прави по-мотивизирани да учат, 2) пазара на труда, на който те ще намерят реализация и 3) системата на професионално образование, в която те получават съответиите знания и умения.

Трудът е структуриран в увод, четири глави, заключение, използвана литература и приложения. Трудът се базира на ясно формулирани концептуална рамка и изследователски въпроси. Целите и задачите са логически подредени и съответстват на обекта и предмета на изследването. Литературата от 249 източника е гаранция за широтата на научното изследване и неговата задълбоченост.

2. Съдържателен анализ на дисертационния труд

Първа глава има фундаментален теоретичен характер. В нея инж. Илиян Василев започва с терминологични разяснения на понятията „модел“, „образователен модел“, „модел на обучение“, „моделиране“. Прави анализ на спецификата на средното професионално образование, разглежда възможностите за приложение на синергетичния подход в професионалното образовнието. Силната страна в тази глава е систематичността при представяне на различните класификации на модели. Извършен е и критичен анализ на разграничението между дидактически, образователни и инструкционни модели, което демонстрира висока теоретична компетентност. Докторантът убедително аргументира необходимостта от адаптивност и гъвкавост на съвременните образователни системи.

Втора глава е сърцевината на дисерационното изследване, където са описани адаптивните модели: модел „STRONG-VET“ – за работа с надарени и силни ученици; модел „LOOSE“ – за немотивирани ученици; модел „УМ“ – за повишаване на знанията по ключови предмети; авторов модел „Василев“ – за оптимално използване на учебното време и модел APL (Accreditation of Prior Learning). Всеки един е описан подробно, с възможностите му за приложение в професионалното образование. Акцент е поставен на първия модел като са описани времевите възможности за неговото реализиране, съдържание и технология на приложение.

Третата глава представлява емпиричната проверка на модела „STRONG“. Концептуалната рамка е ясна. Дизайнът на изследването и методологията са базата за формулиране на конкретни критерии и

показатели за качеството на образованието. Те са извлечени от европейските индикатори на EQAVET, което ги прави научно обосновани. Изследователските методи са 4: DELPHI метод, интревюта с експерти в областта на професионалното образование, анкетно проучване сред ученици и учители. Всеки метод е внимателно подбран, за да докаже изследователските въпроси и хипотеза. Техническото професионално образование е в изследователското внимание на инж. Василев. Докторантът е анкетирал 1027 ученици от 12 клас от 7 области на страната: Велико Търново, Разград, Сливен, Смолян, Плевен, Стара Загора и София. Анкетната карта е авторска и съдържа 16 въпроса с ординарна, Ликертова (от 1 до 5) скала. Впечатление прави задълбоченият анализ, който се базира на отличната статистическа обработка,. Инж. Василев доказва всеки един от въпросите като ги обвързва с поставените изследователски въпроси. Изследвано е мнението и на 63 учители, работещи в професионални направления 4.6. Информационни технологии и 5.2. Общо инженерство. Отново е конструирана авторова анкетна карта. Като силни страни на тази глава оценявам използването на комплексен инструментариум и сравнителния анализ на мненията на ученици и учители. Положително впечатление прави и адаптацията на индикаторите за качество към специфична целева група - талантливи ученици в техническото професинално образование и обучение.

Четвърта глава е принос на автора, защото в повечето случаи в дисертационните трудове единствено се доказвжат изследователските хипотези/въпроси, анализират и констатират се получените резултати. Инж. Василев разширява направеният анализ до макроравнище като обвързва професионалното образование с производителността на труда и необходимостта от институционалин реформи. Тази глава е оригинална и демонстира интердисциплинарен подход, обединяващ педагогика и икономика. Инж. Василев демонстрира мислене в перспектива и успява да постави професионалното образование в контекста на общата производителност и пазарните тенденции.

Приемам всички формулирани приноси на теоретично и практико-приложно равнище.

Въпрос - Какви конкретни нормативни и управленски промени в системата на средното професионално образование считате за приоритетни, за да може моделът „STRONG“ да бъде внедрен устойчиво на национално равнище?

Заключение: Дисертационният труд представлява завършено оригинално и значимо научно изследване, посветено на актуален за професионалното образование проблем. То съчетава теоретичната задълбоеност и практическата насоченост. Разработените адаптивни модели имат потенциала за реално приложение в системата на техническото професионално образование и отговарят на съвременните предизвикателства. Това ми дава основание да предложа да се присъди образователната и научна степен „доктор“ на инж. Илиян Василев Василев по професионално направление 1.2. Педагогика, докторска програма „Теория на възпитанието и дидактика“ – Професионално образование.

Дата: 23.02.2026 г. проф.д-р С.Терзиева:.....